

Nursi Karakter Analizi (NURKA) ile Enneagramın Karşılaştırılması¹

Abdullah Demir²

Şenol Dane³

Özet

Nursi Karakter Analizi (NURKA) Bediüzzaman Said Nursi tarafından telif edilen Risale-i nurlarda yer almaktadır. Risale-i nurlarda ilahi isimlerin varlık üzerindeki tecellileri ana omurgayı oluşturduğu gibi, NURKA modelinde de aynı özellik görülmektedir. Modelin daha anlaşılır olması için örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Bu örnekleme, güneşin çiçek, damla ve sızıntı üzerindeki farklı şekilde yansımalarıdır. Güneşin kendisi, ışığı ve ısısı çiçekte sadece yedi rengin farklı tonları olarak görülür. Bir su damlası ise güneşin ışınlarını oldukça net şekilde yansıtırken, kendisini ve ısısını ise yansıtamaz. Güneşin vurması ile buharlaşan bir sızıntı ise Güneşin kendisini, ışığını ve ısısını kendi kapasitesi oranında aynen yansıtır.

Anahtar Kelimeler: Zühre, katre, reşha, NURKA, enneagram, Bediüzzaman Said Nursi

The Comparison of Nursi Character Analysis (NURCA) and Enneagram

Abstract

Nursi Character Analysis (NURCA) is mentioned in the Risale-i Nur Collection by Bediüzzaman Said Nursi. In the Risale-i Nur Collection, the manifestations of divine names on existence constitute the main backbone, and the same feature can be seen in the NURCA model. To make the model more understandable, illustration method is used. This illustration is the different reflections of the sun on flower, drop and dew. The sun itself i.e. its light and heat, are only seen on the flower in the form of different shades of seven colours. A drop of water reflects

¹Bu makale, Journal of Research in Medical and Dental Science’de yayınlanan “The Comparison of Nursi Character Analysis (NURCA) and Enneagram” (2020, Volume 8, Issue 5, Page No: 128-133.) başlıklı İngilizce makalenin çevirisidir.

² Faculty of Law, Nile University of Nigeria, Abuja, Nigeria, abduhahdemir2755@gmail.com

³ Department of Physiology, Faculty of Basic Medical Sciences, College of Health Sciences, Nile University of Nigeria, Abuja, Nigeria

Nursi Karakter Analizi (NURKA) ile Enneagramın Karşılaştırılması

the rays of the sun quite clearly, but not the sun itself or its heat. Dew that evaporates upon contact with the sun, reflects the sun itself i.e. its light and its heat in an exact capacity.

Key words: Zühre, Katre, Reşha, NURCA, Enneagram, Bediuzzaman Said Nursi

1.Nursi Karakter Analizi (NURKA) Modeli

1.1.Genel Olarak NURKA Modeli

NURKA modeli Bediüzzaman Said Nursi'nin Sözlür isimli eserinde yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nin son dönem alimlerinden olan Bediüzzaman 1878 yılında Bitlis'in Hizan ilçesine bağlı Nurs köyünde doğdu.Üstün zekası sayesinde medrese tahsilini kısa sürede tamamladı ve 14 yaşında icazet aldı. Hayatı eski Said ve yeni Said olmak üzere iki döneme ayrılmaktadır. Eski Said döneminde ilmi çalışmalarının yanında politika ile yakından ilgilenirken, yeni Said dönemini sadece Kur'an ve iman prensipleri üzerinde faaliyetlerde bulundu. İman esasları üzerine yazdığı eserleri genel olarak Risale-i Nur adı ile tanınmaktadır. Döneminde bu eserler el yazısı ile çoğaltılarak insanların inançla ilgili şüphelerinin giderilmesini sağladı. Bu faaliyetleri sebebiyle mahkemelerde yargılandı, çeşitli beldelere sürgün edildi ve 23 Mart 1960 yılında vefatına kadar hayatının önemli bir kısmı hapisanelerde geçti. Yazdığı kitaplarda ve faaliyetlerinde iman esasları üzerinde çok fazla durmasının yanında, din ilimleri ile fen bilimlerinin birlikte ele alınmasının önemini vurgulamıştır. Din ilimleri ile fen bilimlerinin birlikte okutulduğu bir eğitim kurumu olarak düşündüğü Medresetü'z-Zehra projesi çok dikkat çekicidir. (Açıkgenç, 2008).

NURKA modelinde üç grup ve dokuz ana karakter yer almaktadır. Ayrıntıya inildiğinde dokuz ana karakter de üçe ayrılmakta ve toplamda 27 karaktere ulaşılmaktadır. Üç grup çiçek (zühre), damla (katre) ve sızıntı (reşha) sembolleri ile anlatılmaktadır. Bunları toprak, su ve hava olarak da ifade edebiliriz.

Çiçek grubunun üç karakteri şunlardır: 1.Egosundan vazgeçmeyen, maddi şeylere odaklanan ve duyularıyla varlığı algılayan karakter. 2.Ego ve madde sevgisinin yanında akli, düşünmeyi ve ilmi de kullanan karakter. 3.Ego ve madde sevgisinin yanında maneviyat ve din ile hakikate ulaşmaya çalışan karakter.

Damla grubunun üç karakteri şunlardır: 1.Varlığın maddi boyutundaki bilgiye odaklanan karakter. 2.Nefsin terbiyesi ve aklın kullanılması ile hakikate giden karakter. 3.Kalbin tasfiyesiyle, iman ve teslimiyetle hakikate giden karakter.

Sızıntı grubunun üç karakteri şunlardır: 1.Mütefekkirler, 2.Mutasavvıflar, 3.Peygamberler.

“Zühre namıyla nakışlı bir çiçek ve kamere âşık hayatlı bir katre ve güneşe bakan safvetli bir reşhayı farz ediyoruz ki; her birisinin bir şuuru, bir kemâli var ve o kemâle bir iştiyaki bulunuyor. Şu üç şeyde çok hakikatlere işaret etmekle beraber nefis ve akıl ve kalbin sülûklerine işaret eder ve üç tabaka ehl-i hakikate misâldir. I(Hâşiye)

Birincisi: *Ehl-i fikir, ehl-i velâyet, ehl-i nübüvvetin işârâtıdır.*

İkincisi: *Cismânî cihâzât ile kemâline sa'yedip hakikate gidenleri... Ve nefsin tezkiyesiyle ve aklın istimâliyle mücâhede etmekle hakikate gidenleri... Ve kalbin tasfiyesiyle ve îmân ve teslimiyetle hakikate gidenlerin misâlleridir.*

Üçüncüsü: *Enâniyeti bırakmayan ve âsâra dalan ve yalnız istidlâliyle hakikate giden... Ve ilim ve hikmetle ve akıl ve mârifetle hakikati aramaya giden... Ve îmân ve Kur'ân ile, fakr ve ubûdiyetle hakikate çabuk giden ayrı ayrı istidatta bulunan üç tâifenin hikmet-i ihtilâflarına işaret eden temsillerdir.” (Nursi, 358)*

1.2.Çiçek Karakterleri

Çiçek grubunun içerisinde yer alan üç karakter, nefsanî duyguları baskın, beden olarak kuvvetli kişilerdir. Bunların maddî ve manevî terakkileri, nefsanî duygularını kontrol etmeleri ve hayra yönlendirmeleri ile gerçekleşir. Bu üç karakterin özellikleri, dünyayı ön planda tutmaları, maddî şeylerle daha çok meşgul olmaları ve nefislerinin etkisinde daha çok kalmalarıdır. Çiçek karakterler, varlığı bütünüyle elden geçirseler de bu yolla hakikate ve en büyük hakikat olan Allah'a ulaşamazlar. Çünkü varlıkta Allah'ın isimlerinin tecellileri perdelidir. Maddî gözle yani beş duyu ile bakıldığında sadece deney ve gözlem gibi bilim yöntemleri ile incelendiğinde Allah'a ulaşamaz. Duyulara, deneye, gözleme takılan insan varlığın içinde boğulur gider. Çiçek karakterler, kendi güç ve kuvvetine güvenmeyi bir tarafa bırakır ve Allah'a dayanır ise ancak hakikate ulaşabilir. Böylece maddede boğulup gitmekten kurtulur. Varlığın arkasındaki

Nursi Karakter Analizi (NURKA) ile Enneagramın Karşılaştırılması

gerçek güç olan Allah'a yönelerek gerçek zenginliğe ulaşır. Maddenin dar kalıplarından kurtulur ve maneviyatın sonsuz ufuklarına yelken açar.

“İşte sen, ey dünyayı unutmayan ve maddiyata tevağğul eden ve nefsi kesafet peyda eden arkadaş! Sen “Zühre” ol. Nasıl ki o “Zühre çiçeği”, ziyâ-yı şemsten inhilâl etmiş bir renk alıyor. Ve o bir renk içinde şemsin timsâlini karıştırıp kendine zînetli bir suret giydiriyor. Zira senin istidatın dahi ona benzer.” (Nursi, 360)

“Ey Zühre-misâl! Sen gidiyorsun, fakat çiçek olarak git. İşte gittin. Terakki ede ede, tâ bir mertebe-i külliyeye geldin. Güya bütün çiçeklerin hükmüne geçtin. Hâlbuki, “Zühre” kesif bir aynadır. Onda ziyâdaki yedi renk inhilâl ve inkisar eder. şemsin aksini gizler. Sen, sevdiğin güneşin yüzünü görmekte muvaffak olamazsın. Çünkü; kayıtlı olan renkler, hususiyetler, dağıtıyor, perde çekiyor, gösteremiyor. Sen şu hâlde suretlerin, berzahların ortaya girmesiyle neşet eden firâktan kurtulamazsın. Lâkin bir şart ile kurtulabilirsin ki, sen kendi nefsinin muhabbetine dalmış olan başını kaldırasın ve nefsin mehâsini ile telezzüz ve iftihar eden nazarını çekesin, gökyüzündeki güneşin yüzüne atasın. Hem, başaşağı celb-i rızık için toprağa bakan yüzünü, yukarıdaki şemse çeviresin. Çünkü; sen, onun aynasısın. Vazifen, aynadarlıktır. Bilsen, bilmesen, hazine-i rahmet kapısı olan toprak tarafından senin rızkın gelecektir.” (Nursi, 360)

1.3.Damla Karakterleri

Damla grubunda yer alan üç karakter ise akıl yönü baskın olan, düşünce kabiliyeti gelişmiş olan kişilerdir. Bunların maddi ve manevi terakkileri ise akıllarını kontrol etmeleri ve hayra yönlendirmeleri ile gerçekleşir. Bu üç karakterin özellikleri, kainattaki sebep-sonuç ilişkilerini fazla önemsemeleri, hakikate ulaşmada bir araç olan bilgiyi adeta bir amaç haline getirmeleridir. Bunlar bilginin ve ilmin hakikate ve en büyük hakikat olan Allah'a ulaşmada bir araç olduğunu anladıkları takdirde kurtulmuş olurlar. Tabiat kanunları soyut prensiplerdir, varlığın yaratılması ve yönetilmesi gibi somut icraatları taşıyacak nitelikte değildirler. Her kanunun bir yapıcısı olduğu gibi tabiat kanunlarının da bir yapıcısı vardır. İşte varlığın dayandığı gerçek güç sahibi o yani Allah'tır. Bilim ve felsefe ile meşgul olan kimse, bu hakikatı kabul ettiği takdirde kurtuluşa ulaşır ve gerçek huzura kavuşur. Aksi halde ümitsizlikten, kimsesiz kalma korkusundan ve yalan yanlış şeylerin arkasında sürüklenip gitmekten kurtulamaz.

“Hem Şu esbaba dalmış Eski Said gibi mektepli feylesof ise, kamere âşık olan “Katre” olsun ki; kamer, gũneŐten aldıŐı ziyâ zullini ona verir ve onun gŕz bebeğine bir nur verir. O da o nur ile parlar. Fakat o “Katre” o nur ile yalnız kameri gŕrŕr, gũneŐi gŕremez. Belki imâniyla gŕrebilir.” (Nursi, 360)

“Őimdi sen dahi ey katre iÇine giren hakîm feylesof! Senin katre-i fikrin dŕrbŕnŕiyle, felsefenin merdiveniyle tâ kamere kadar terakki ettin, kamere girdin. Bak, kamer kendi zâtında kesafetli, zulŕmâtlıdır. Ne ziyâsı var, ne hayatı. Senin sa’yin beyhude, ilmin faydasız gitti. Sen yeisin zulŕmâtından ve kimsesizliğin vahŐetinden ve ervâh-ı habîsenin iz’acatından ve o vahŐetin dehŐetinden Şu Őartlar ile kurtulabilirsin ki; tabiat gecesini terk edip hakikat gũneŐine teveccŕh etsen ve yakînen inansan ki, Şu gece nurları gũndŕz gũneŐinin ıŐıklarının gŕlgeleridir... Bu Őartı yaptıktan sonra, sen kemâlini bulursun. Fakir ve karanlıklı kamer yerine, haşmetli gũneŐi bulursun. Fakat sen dahi ŕteki arkadaŐın gibi, gũneŐi safi gŕremezsin. Belki senin aklın ve felsefen, ŕnsiyet ve ŕlfet ettikleri perdeler arkasında ve ilim ve hikmetin nescettiği hicabların halfinde ve kabiliyetin verdiği bir renk iÇinde gŕrebilirsin.” (Nursi, 361)

1.4.Sızıntı Karakterleri

Sızıntı grubunda yer alan ŕç karakter ise duygu yŕnŕ baskın olan ve kalbini daha ŕok kullanan kişilerdir. Bunların maddi ve manevi terakkileri de kalp ve ruhun control edilmesi ve hayra yŕnlendirilmesi ile gerŐekleŐir. Bu grupta yer alan karakterler, her Şeyi Allah’a isnad eder, sebep-sonuÇ iliŐkilerinin Allah’ın perdeleyen gŕrŕntŕler olduğuna inanır. Onun ŕiŐek karakterleri gibi maddi gŕcŕ yoktur. Ya da damla gibi akıl kabiliyeti ŕok gelişmiş değildir. O, kendisinde bir gŕç ve iktidar olmadığını bilir, hiŐ olduğunu kabul ederek duru bir kalp ile Allah’a ulaşır. Sızıntı karakterinin hakikate ulaŐmasının anahtarı, egosunu bir tarafa bırakmasıdır. Bu takdirde gũneŐin vurması ile kŕçŕk sızıntının buhar olup havaya karıŐması gibi ve gũneŐle bŕtŕnleŐmesi gibi, sızıntı karakteri de egosunu bıraktığı takdirde Allah’a ulaşır. Bunun iÇin ilahi aşk ateşi ile yanması ve nura dŕnmesi gerekir. AŞk ateşi ile yanan bu karakter, artık Allah’ı kalp gŕzŕ ile perdesiz gŕrebilir.

Nursi Karakter Analizi (NURKA) ile Enneagramın Karşılaştırılması

“Hem, şu her şeyi doğrudan doğruya Cenâb-ı Hak’tan bilir, esbâbı bir perde telâkki eder fakir adam, o da “Reşha” olsun. Öyle bir “Reşha” ki; kendi zâtında fakirdir. Hiçbir şeyi yok ki; ona dayanıp “Zühre” gibi kendine güvensin. Hiçbir rengi yok ki; onunla görünsün. Başka şeyleri de tanımıyor ki, ona teveccüh etsin. Hâlis bir safveti var ki; doğrudan doğruya güneşin timsâlini göz bebeğinde saklıyor.” (Nursi, 360)

“İşte Reşha-misâl üçüncü arkadaşınız ki, hem fâkirdir, hem renksizdir. Güneş’in hararetiyle çabuk tebahhur eder, enâniyetini bırakır, buhara biner, havaya çıkar. İçindeki madde-i kesife; nâr-ı aşk ile ateş alır, ziyâ ile nura döner. O ziyânın cilvelerinden gelen bir şuaa yapışır, yanaşır. Ey Reşha-misâl!

Madem doğrudan doğruya güneşe aynadarlık ediyorsun, sen hangi mertebede bulunsan bulun, ayn-ı şemse karşı aynelyakîn bir tarzda, sâfi bakılacak bir delik, bir pencere bulursun. Hem o şemsin âsâr-ı acîbesini ona vermekte müşkülat çekmeyeceksin. Ona lâyük haşmetli evsafını tereddütsüz verebilirsin.

Saltanat-ı zâtiyesinin dehşetli âsârını ona vermekte, hiçbir şey senin elinden tutup ondan vazgeçiremez. Seni ne berzahların darlığı, ne kabiliyetlerin kaydı, ne aynaların küçüklüğü seni şaşırtmaz; hilâf-ı hakikate sevk etmez. Çünkü sen, sâfi, hâlis, doğrudan doğruya ona baktığın için anlamışsın ki, mazharlarda

görünen ve aynalarda müşâhede olunan güneş değil, belki bir nevi cilveleridir, bir çeşit renkli akisleridir. Çendan o akisler onun unvanlarıdır. Fakat bütün

âsâr-ı haşmetini gösteremiyorlar.” (Nursi, 361)

1.5.Karakterlerin Hakikate Ulaşma Yöntemleri

Söz konusu üç grup karakterin hakikate ulaşma yol ve yöntemleri farklı farklıdır. Çiçek karakterleri, somut şeylerle ilgilenmeyi, hareketli bir hayatı ve sosyal ilişkileri tercih ederler. Dolayısıyla onların hakikat yolculuklarında başvuracakları yol ve yöntem harekete dayalı, aktif ve aksiyoner olmalıdır. Damla karakterleri öğrenmeyi, bilgi sahibi olmayı ve yeni ufuklara yelken açmayı tercih ederler. Bunların hakikat yolculuklarında başvuracakları yol ve yöntem ise düşünce temelli, bilgi bazlı ve yenilikçi olmalıdır. Sızıntı karakterleri ise duyguyu, sevmeyi ve onaylanmayı tercih ederler. Onların hakikat yolculuklarında yol ve yöntemleri ise kalp ve ruhun hayat seviyesine çıkmalarıdır. Onları hakikate ulaştıracak kapının anahtarı sevgidir.

Çiçek karakterleri sahip olduğu maddi varlıkları göstermek isterler. Damla karakterleri ise bilgide en üst seviyeye ulaşmayı tutkuyla isterler. Sızıntı karakterleri ise ilahi aşk atmosferinde buharlaşıp vuslata ermeyi arzu ederler.

“Zühre namıyla nakışlı bir çiçek ve kamere âşık hayatlı bir katre ve güneşe bakan safvetli bir reşhayı farz ediyoruz ki; her birisinin bir şuuru, bir kemâli var ve o kemâle bir iştiyakı bulunuyor. Şu üç şeyde çok hakikatlere işaret etmekle beraber nefis ve akıl ve kalbin sülûklerine işaret eder ve üç tabaka ehl-i hakikate misâldir.” (Nursi, 358)

“Her tabakada dahi üç tâife var. Temsildeki üç misâl, her tabakadaki o üç tâifeye, belki dokuz tâifeye bakar. Yoksa üç tabakaya değil.” (Nursi, s. 358)

1.6.Karakterlerin Kapasiteleri

Üç grup karakterin hakikate ulaşma kapasiteleri ve seviyeleri de farklıdır. Bazı çiçekler bütün çiçekleri içine alacak geniş bir dairede ilahi hakikatı ararlar. Bazıları ise bir tür çiçekte ilahi hakikatı ararlar. Bir kısım çiçekler ise bir kaç çiçekte hakikatı aramakla yetinirler.

“İşte şu üç tabakanın terakkiyatındaki sırrı ve geniş hikmeti; “Zühre”, “Katre”, “Reşha” unvanları altında bir temsil ile bir derece göstereceğiz. Meselâ: Güneşin kendi Hâlık'ının izniyle ve emriyle üç çeşit tecellisi ve in'ikâsı ve ifazâsı var; birisi çiçeklere, birisi kamere ve seyyarelere, birisi şişe ve su gibi parlaklara verdiği ayrı ayrı in'ikâslarıdır.

Birincisi; üç tarzdadır: Biri, küllî ve umumî bir tecelli ve in'ikâsdır ki; bütün çiçeklere birden ifâzâsıdır. Biri de has bir tecellidir ki, her bir nev'e göre bir hususî in'ikâsı vardır. Biri de cüz'î bir tecellidir ki, her bir çiçeğin şahsiyetine göre bir ifâzâsıdır. Şu temsilimiz, o kavle göredir ki; çiçeklerin süslü renkleri güneşin ziyâsındaki yedi rengin istihale-i in'ikâsiyesinden neşet ediyor ve bu kavle göre çiçekler dahi güneşin bir çeşit aynalarıdır.” (Nursi, 358)

Nursi Karakter Analizi (NURKA) ile Enneagramın Karşılaştırılması

Damla karakterlerinin bir kısmı bütün varlığı kuşatıcı bir düşünce faaliyeti içinde olurlar. Bazı damla karakterleri ise bir grup varlığı kuşatıcı bir düşünce faaliyeti içindedirler. Bir kısım damla karakterleri ise bir kaç varlık üzerinde düşünce faaliyeti yürütmekle yetinirler.

“İkincisi: Güneşin kamere ve seyyarelere, Fâtır-ı Hakîm’in izniyle verdiği nur ve feyizdir. Şu küllî ve geniş feyiz ve nurdan sonra kamer, o ziyânın gölgesi hükmünde olan nuru, güneşten küllî bir surette istifade eder. Sonra hususî bir tarzda denizlere ve havaya ve parlak toprağa ve bir suret-i cüz’iyyede denizin kabarcıklarına ve toprağın şeffaflarına ve havanın zerrelere ifâde ve ifâzâsıdır.”

Sızıntı karakterlerinin bir kısmı bütün varlığı kuşatıcı bir sevgi kapasitesine sahip olur. Bazı sızıntı karakterleri bir gurup varlığı kuşatan bir sevgiyle hakikatı arar. Bir kısım sızıntı karakterleri ise sınırlı sayıda varlıkta ilahi aşkı arar.

“Üçüncüsü: Güneş’in emr-i ilâhî ile cev-v-i havayı ve denizlerin yüzlerini birer ayna ederek sâfi ve küllî ve gölgesiz bir in’ikâsı var. Sonra o güneş, denizin kabarcıklarına ve suyun katrelerine ve havanın reşhalarına ve kar’ın şişeciklerine, her birine birer cüz’î aksi, birer küçük timsâlini veriyor.” (Nursi, 359)

2.Genel Olarak Enneagram

Enneagram 5 bin yıllık tarihi olan kadim bir karakter analiz sistemidir. İlk olarak Gılgamış Destanı’nda (4500 yıl önce) enneagramın köklerine rastlıyoruz. Daha sonra 14 veya 15. Yüzyıllarda İslam matematikçileri ve mutasavvıfları Afganistan’da enneagramı kullanmaya başladılar (Amstrong, 2001, (Fiely, 2002; Murali, 2003; Colina, 1998, Demir, 2020).

Yakın dönemlerde George Ivanovich Gurdief (1877-1949) enneagramı geliştirdi. Annesi Rum ve babası Ermeni olan Gurdjief, Kars doğumlu bir Ortodoks Osmanlı vatandaşıdır. Gurdjief insan karakterini anlamak için Orta Asya’da (Buhara, Taşkent) uzun yıllar araştırmalar yaptı (Palmer,1988; Armstrong, 2001).

Daha sonra Bolivyalı psikolog Oscar Ichazo, enneagramı 9 farklı kişilik tipine göre düzenledi ve enneagram sembolünü hazırladı (Ichazo, 1982;). Enneagramın önemli isimlerinden birisi de Claudio Naranjo'dur. Naranjo Şili'de Ichazo ile birlikte çalışmalar yaptı ve enneagramı psikolojiye uyarladı (Naranjo, 1990). Don Riso, Russ Hudson, Helen Palmer, Richar Rohr ve Elizabeth Wagele, enneagram konusunda çalışmalar yapan değerli araştırmacılarıdır (Almaas, 1998; Randall, 18).

Enneagramda üç grup ve dokuz temel karakter vardır (Daniels and Price, 117) ve bu karakterler baskın özelliklerine göre isimlendirilmektedir (Riso and Hudson, 2000, 32). Üç grup; fizik-duygu-akıl gruplarıdır. Dokuz karakter ise şunlardır: 1.Mükemmeliyetçi, 2.Yardımsız, 3.Başaran, 4.Özgün, 5.Araştırmacı, 6.Güven odaklı, 7.Maceracı, 8.Meydan okuyan, 9.Barişsever. (Hampson, 2005, p 14; Demir, 2019)

Enneagram, çevresinde dokuz karakterin sıralandığı bir daire sembolü ile gösterilmektedir. Enneagram sembolündeki karakterlerin stress ve rahat durumlarında gittikleri diğer karakterleri göstermek için çizgiler yer almaktadır (Rhodes, 2009, 12).



2.1.NURKA Modelinin Enneagram İle Karşılaştırılması

Öncelikle NURKA modeli ile enneagramın temel yapılarının benzer olduğunu ifade etmek gerekir. Çünkü her iki modelde de üç grup ve dokuz ana karakter yer almaktadır.

Enneagramın üç grubu: Fizik-Akıl-Duygu

NURKA'nın üç grubu:Çiçek-Damla-Sızıntı

Nursi Karakter Analizi (NURKA) ile Enneagramın Karşılaştırılması

Enneagram'ın Fizik Grubu Karakterleri: 8.Meydan Okuyan 9.Barişsever 1.Mükemmeliyetçi

NURKA'nın Çiçek Grubu Karakterleri: 1.Nefis ve madde odaklı 2.Nefis ve akıl odaklı 2.Nefis ve duygu odaklı

Enneagramın Akıl Grubu Karakterleri: 5.Araştırmacı 6.Güven odaklı 7.Maceracı

NURKA'nın Damla Grubu Karakterleri: 4.Maddeyi araştıran 5.Düşüncede araştırmacı 6.Duyguda araştırmacı

Enneagramın Duygu Grubu Karakterleri: 2.Yardımsaver 3.Başarı odaklı 4.Özgün

NURKA'nın Sızıntı Grubu Karakterleri: 7.Tefekkür ehli 8.Kalp ehli 9.Peygamber ehli

2.2.Fizik Grubu ve Çiçek Karakterleri

Enneagramın fizik grubu ile NURKA'nın çiçek karakterleri önemli oranda benzerlik göstermektedir. Her iki grupta yer alan karakterlerin temel özellikleri; egolarının kuvvetli olması, beden olarak son derece güçlü olmaları ve somut şeylerden hoşlanmalarındır. Buna karşılık enneagramda daha ziyade karakterlerin özelliklerinin belirlenmesi üzerinde durulurken, NURKA'da karakterlerin hakikate ulaşma tarzları ön plana çıkarılmaktadır. Sözgelimi çiçek grubunun sahip olduğu maddi güce dayanması, hakikatten uzaklaşmalarına yol açmaktadır. Onların hakikate ulaşmaları gerçek güç sahibi olan Allah'a bağlanmaları ile olmaktadır.

2.3.Akıl Grubu ve Damla Karakterleri

Enneagramın akıl grubunda yer alan karakterler ile NURKA'nın damla karakterleri de büyük oranda örtüşmektedir. Her iki grup karakter de akıl yönünden güçlü, düşünce kabiliyeti gelişmiş kişilerdir. Bunlar hayatı akıl ve mantık penceresinden değerlendirir, her şeyi akıl süzgecinden geçirmeye çalışırlar. NURKA modelinde hakikate ulaşma yöntemlerine vurgu yapıldığı için, damla karakterlerinin de hakikate ulaşma tarzları üzerinde fazlaca durulmaktadır. Damla karakterleri bilgiyi amaç haline getirdiklerinde hakikatten uzaklaşmakta, bilgiyi Allah'a ulaştıran bir araç gördükleri zaman hakikate yaklaşmaktadırlar.

2.4.Duygu Grubu ve Sızıntı Karakterleri

Enneagramdaki duygu grubu ile NURKA modelindeki sızıntı karakterlerinin ortak yönleri duygu yönlerinin baskın olması, her şeyi kalp penceresinden ele almalarıdır. Enneagram daha fazla işlenmiş bir model olduğu için karakterlerin özellikleri daha netleştirilmiştir. Bu yönüyle enneagramın duygu grubu karakterlerinin özellikleri sızıntı karakterlerinin özelliklerine göre daha belirgindir. Buna karşılık sızıntı grubunda karakterlerin hakikate ulaşma yöntemleri üzerinde daha fazla durulmaktadır. Sızıntı karakterinin hakikate ulaşması için kendisini maddi ve manevi yönden sıfırlaması gerekmektedir. İlahi aşk ateşi ile yanıp kül olduktan sonra hakikate vasil olmaktadır.

2.5.NURKA Modelinde Hakikat Vurgusu

NURKA modelinde grupların hakikate ulaşma yöntemleri farklılık göstermektedir. Çiçek karakterleri aksiyon odaklı yöntemlerle hakikate ulaşırken, damla karakterleri düşünceye dayalıdır. Sızıntı karakterlerini hakikat yolculuğu ise kalp ve aşk odaklıdır.

2.6.İki Modelin Seviye ve Kapasite Konularındaki Benzerlikleri

NURKA modelinde karakterlerin üçlü kabiliyet ve kapasite seviyeleri, enneagramdaki sağlıklı-ortalama-sağlıklı seviyelerle benzerlik göstermektedir. NURKA modeli karakterleri ilahi tecellilere muhatap olduklarında ya bütün varlığı kuşatıcı bir ufka sahip olmakta, ya varlığın bazı türlerini kapsayan kısmi bir bakış açısına ulaşmakta ya da bir kaç varlıkla sınırlı bir seviyede kalmaktadırlar. Bu da enneagramdaki sağlıklı-ortalama-sağlıksız seviyelerle benzerlik göstermektedir. Enneagramda da kişi bencilleştikçe sağlıksız seviyeye düşmekte, egosunu yendikçe sağlıklı seviyeye yükselmektedir. NURKA modelinde de kişinin varlığı kuşatıcı bir bakış açısına ulaşması için bencillikten kurtulması gerekmektedir.

3.Sonuç

Yukarıda ifade edildiği gibi enneagram kadim ve gelişmiş bir karakter analiz modelidir. Buna karşılık NURKA henüz systematize edilmemiş, oldukça yeni bir modeldir. Bu yeni model araştırmacılar tarafından geliştirildikçe, enneagram gibi kuşatıcı bir karakter analiz sistemi haline gelecektir. Söz gelimi enneagram karakterlerinin stress ve rahat durumunda gittikleri karakterler ve kanat versiyonları NURKA da henüz ele alınmamıştır. Bu yönüyle enneagram daha sistemli ve kapsamlı bir model olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte NURKA modeli, müellifi Bediüzzaman tarafından Risale-i nurlarda farklı açılardan ele alınmaktadır. Bu açıdan Risale-i nurlar tarandıkça NURKA modelinin mükemmelliği açığa çıkacaktır. Söz gelimi İ̇şaratü'l-İ̇caz'da sırat-ı müstakim kavramının açıklanmasında kullanılan öfke-şehvet-akıl kuvvetleri kavramları NURKA sisteminin önemli bir boyutunu ve temelini teşkil etmektedir. Yine Risale-i nurlarda farklı yerlerde hassasiyetle üzerinde durulan ene (ego) bahisleri, bu sistemle doğrudan bağlantılıdır. Benzer şekilde mana-yı ismi, mana-yı harfi, niyet, nazar, “ben kendime malik değilim”, “ölüm haktır”, “Rabbim birdir” ve ene konuları, NURKA modeli açısından ele alınabilir. Bunlar gibi daha pek çok konular Risale-i Nurlardan çıkarılabilir.

Kaynaklar

Açıkgenç, A. 2008, “Said Nursi”, DİA (Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi), c. 35, İstanbul.

Almass, A., 1998, Facets of unity: The Enneagram of holy ideas. Berkeley, CA: Diamond Books.

Daniels D. N. and Price V. A., (2000) The essential Enneagram: The Definitive Personality Test and Self Discovery Guide. New York: Harper One.

Daniels, David N. Price, Virginia. Çev. Çiftçi, Seda. (2004). Enneagram Kendini Bilme Sanati. İstanbul: Kaknüs Publishing.

Demir, A. (2019). “Leadership Features of Enneagram Characters”. International Journal of Social Sciences, 3 (16), p. 82-90.

Demir, A. (2020). "Enneagram as Personality Determination Method", *International Journal of Social Sciences*, 4 (18), p. 25-36.

Hudson, Russ and Riso, Don. (2000). *The Wisdom of the Enneagram: The Complete Guide to Psychological and Spiritual Growth for the Nine Personality Types*, New York, Bantam Books,

Hampson, Michael. (2005). *Head versus Heart and our Gut Reactions: The 21st Century Enneagram*. OBE, U.K.: O Books.

Ichazo, Oscar. (1982). *Interviews with Oscar Ichazo*. NYC, NY: Arica Institute Press.

Kale, Sudhir H. and Samir Shrivastava. (2003). "The Enneagram System for Enhancing Workplace Spirituality." *The Journal of Management Development*, 22 (4), 308-328.

Murali, D. (2003, November 10). "Stop Before You Resume." *Business Line*, 1.

Naranjo, Claudio. (1990). *Enneagram-Type Structures: Self-Analysis for the Seeker*. Nevada City, NV: Gateways.

Nursi, Bediüzzaman Said. (2007). *Sözler, Şahdamar Yayınları*, İstanbul.

Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., Nasiroğlu, S.: "Kişilik Gelişimi", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2012; 4(4):566-589.

Palmer, H., 1988, *The Enneagram: Understanding yourself and the others in your life*. New York: HarperCollins.

Randall, S. (1979). *The Development of an Inventory to Assess Enneagram Personality Type*, PhD Dissertation California Institute of Asian Studies.

Rhodes, Susan. (2009). *The Positive Enneagram: A New approach to the nine personality types*. Seattle, Washington: Geranium Press.

Stocker, Carol. (1994, December 29). "Love by the Numbers." *Boston Globe*, A.17.